

Barn trenger rom til å fortelle

Silje Mørup Ormhaug mfl.*

psykologspesialist, PhD. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
m.fl.*

Vi må unngå å skape usikkerhet om det er greit å snakke med barn om vold.

Da vi bestemte oss for å kommentere kronikken til Wittrup Djup mfl. der de kom med kritiske innspill til undervisningsfilmen «Alle barn har rett til en trygg barndom», var det fordi vi var bekymret for hvordan enkelte av deres kommentarer kunne bli oppfattet av fagfolk i praksisfeltet. Gjennom den videre meningsutvekslingen ser vi at mange av utsagnene er presisert. Slik vi oppfatter det, er vi enig om følgende:

- Mange barn og ungdom med overgrepserfaringer oppdages ikke.
- Arbeidet mot vold og overgrep er noe av det viktigste samfunnet gjør.
- Vi både kan og skal snakke med barn om vold og overgrep, selv om man ikke er trent opp i avhørsteknikker.
- Helseyskepleiere er faglig kvalifisert til å snakke med barn om vold og overgrep, og er i en unik posisjon til å bidra til at vold og overgrep mot barn blir avdekket.
- Vi har fortsatt en jobb å gjøre for å bidra til at voksne som jobber med barn har den kompetansen de trenger og gode verktøy som kan bidra til å gjøre det mulig for barn å fortelle om sine opplevelser. Her vil vi legge til at også psykologer trenger å øke sin kompetanse på området.
- Det er viktig å innlemme klinisk erfaring og kunnskap om utviklingspsykologi, vitnepsykologi, nevromangfold og mulige feilvurderinger i møte med barns fortellinger når tiltak utformes.
- Det bør settes av midler til forskning på tiltakenes effekt.
- Vi er ikke bekymret for at filmen skal føre til en strøm av falske anklager som ender med at barn urettmessig blir tatt fra sine foreldre og plassert på institusjon.
- Det er vanskelig for barn å fortelle om pågående overgrep, og voksne har en viktig rolle i å tilrettelegge for at barn kan fortelle om sine opplevelser. Opplysningsfilmer kan være et hjelpemiddel til å avdekke overgrep og omsorgssvikt.

Dersom det er slik som Wittrup Djup mfl. hevder, at betroelser som kommer etter en film som «Alle barn har rett til en trygg barndom», kan svekke barnets sak og tilgang på hjelp ut fra påstander om at barnet er blitt ledet, ja da bør vi virkelig slå oss sammen og formidle kunnskap om hva som bidrar til at barn kan fortelle om vold og overgrep.

Det er mange eksempler på at opplysningsfilmer som brukes i skolen, nettopp kan skape et slikt rom hvor de kan fortelle om sine opplevelser

Barn trenger at det skapes anledninger til å fortelle og at voksne lytter til dem. Det er mange eksempler på at opplysningsfilmer som brukes i skolen, nettopp kan skape et slikt rom hvor de kan fortelle om sine opplevelser. Det er jo hele hensikten med slike filmer, og det bør ikke svekke barnas troverdighet.

Skolen og helsesykepleiere er tillagt et stort ansvar for å forebygge vold og overgrep. Vi synes det er prisverdig at Landsforeningen for helsesykepleiere har tatt på seg den jobben det er å lage et omfattende program som involverer foreldre, lærere, elever, FAU og skoleledelsen.

Hvorvidt dette opplæringsprogrammet, som omfatter visning av filmen «Alle barn har rett til en trygg barndom» etterfulgt av samtaler med foreldre og barn, vil føre til en økning i falske anklager, er et empirisk spørsmål. Det kan undersøkes blant annet ved å studere antall henvisninger til barneverntjenesten og Barnehuset i Bodø før og etter visning av filmen. I tillegg kan vi undersøke hvor mange som blir definert som falske positive.

Vi ønsker faglig debatt velkommen. Det er nødvendig for å drive feltet fremover.

...det er mer konstruktivt og kollegialt å diskutere bekymringen direkte med de som har utviklet intervensjonen

En generell diskusjon om effekten av undervisningsfilmer om vold og overgrep er viktig. Men når det kommer til kritikk av en spesifikk intervensjon, etterfulgt av et krav om at denne på stoppes, tenker vi det er mer konstruktivt og kollegialt å diskutere bekymringen direkte med de som har utviklet intervensjonen. Da unngår man å skape usikkerhet i et praksisfelt der mange allerede er bekymret for om det er greit å snakke med barn om vold.

Bak dette debattinnlegget står

- Silje Mørup Ormhaug – Psykologspesialist og forsker II, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
- Else-Marie Augusti – Forsker II, NKVTS
- Marianne Skogbrott Birkeland – Psykolog og forsker I, NKVTS, førsteamanuensis Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo
- Mari Bræin – Psykologspesialist, Senter for stress og traumepsykologi
- Are Evang – Psykologspesialist, Statens barnehus Tromsø
- Gertrud Hafstad – Psykolog og forsker I, NKVTS
- Lene Sommerseth Hansen – psykologspesialist og kommunepsykolog på Familieenheten i Vågan
- Tine K. Jensen – Psykologspesialist, professor Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo og forsker I NKVTS
- Marie Lindebø Knutsen – Psykologspesialist, Ph.D., NKVTS
- Per Martin Løken – Psykologspesialist og seksjonsleder, Akutt-ambulant hjemmesykehus, Nic Waals Institutt, Lovisenberg Diakonale Sykehus (*merknad: Uttaler seg som privatperson)
- Kaja Michaelsen – Psykologspesialist, Psykisk helseteam for barn, unge og familier, Bærum kommune
- Linda Holen Moen – Stipendiat, Universitetet i Oslo
- Heidi Maria Päivärinne – Psykolog, NKVTS
- Ane Heiberg Simonsen – Spesialrådgiver, RVTS Øst
- Ane-Marthe Solheim Skar – Forsker II, Folkehelseinstituttet og NKVTS
- Klara Øverland – Psykologspesialist, førsteamanuensis, Læringsmiljøsenteret, Universitetet i Stavanger.
- Carolina Överlien – Forskningsleder, NKVTS og professor, universitetet i Stockholm

Merknad: Ingen oppgitte interessekonflikter

Publisert: 27.06.2023, Tidsskrift for Norsk psykologforening.